

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2016-12-14
Stockholm

Mål nr
M 4596-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-04-27 i mål nr M 40-15,
se bilaga A

KLAGANDE

1. B A

2. E-B A

3. N B

4. L C

5. A E

6. P E

7. M H

8. B H

9. R I

10. M I

11. O I

12. R J

13. S J

14. U J

15. J E K

16. J K

17. K-M K

18. K-O K

19. K K

Dok.Id 1269022

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

20. S K

21. Y K

22. B-G L

23. B-G L

24. L L

25. N P

26. L R

27. H S

28. I S

29. L S

30. T S

31. L S

32. S S

33. H S

34. B S

35. F S

36. M S

37. S-O S

38. J T

Ombud för 1–17, 19–38: K-O K

Ombud för 1–18, 20–38: K K

Ombud för 1–23, 25–38: L L

Ombud för 1–33, 35–38: B S

Ombud för 1–36 och 38: S-O S

39. S D

40. M J

41. B L

42. M N

43. J S

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Kronobergs län,
2. Länsstyrelsen i Kalmar län,
3. OX2 Wind AB,

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken för gruppstation med vindkraftverk på fastigheterna X m.fl. i Uppvidinge kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandena om avvisning och återförvisning av målet.
2. Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandet om att det ska inhämtas ett förhandsavgörande från EU-domstolen.
3. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på följande sätt.

A. Villkor 8 ska ha följande lydelse.

För de positioner och verk som slutligen väljs ska en bullerberäkning för hela gruppen utföras och inges till tillsynsmyndigheten innan fundamenten anläggs. Beräkningen ska inkludera bidrag från vindkraftprojekten Tvinnesheda-Badeboda¹, Rosenholm² och Marhult³. Bullerberäkningen ska även omfatta lågfrekvent buller.

B. Villkor 9 ska ha följande lydelse.

Utomhus vid följande bostäder får buller från vindkraftverken inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå enligt nedan, se karta i bilaga B

Ljudkänslig punkt bostad se karta i <u>bilaga B</u>	dB(A)	Kumulativt buller med vindkraftprojekt Marhult (M) respektive Tvinnesheda-Badeboda (T)
5	38	T
6	38	T
15	39	M
16	36	T
17	37	T
18	33	T
20	36	T
21	36	T
24	37	T
48	38	M
63	39	T
68	33	M
69	30	M
70	30	M

Buller från vindkraftverken får inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) vid övriga bostäder.

Om något av tillstånden för vindkraftprojekten Tvinnesheda-Badeboda eller Marhult skulle förfalla ska i stället följande gälla för ljudkänsliga punkter som kan påverkas av kumulativt buller från respektive projekt markerade med M respektive T i tabellen ovan: Buller från vindkraftverken får inte

under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) utomhus vid bostäder.

För det fall bullerberäkningen enligt villkor 8 visar att buller från vindkraftverken tillsammans med bidrag från vindkraftprojekten Tvinnesheda-Badeboda och Rosenholm överskrider ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) överlåter Mark- och miljööverdomstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att fastställa strängare bullervillkor för särskilt ljudkänsliga punkter vid bostäder.

C. Villkor 10 ska ha följande lydelse.

Buller från vindkraftverken får inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå enligt nedan i följande punkter i anslutning till Vithults naturreservat, se karta i bilaga B

Ljudkänslig punkt i anslutning till Vithults naturreservat, se karta i <u>bilaga B</u>	dB(A)
84	36
85	36
86	38
87	39
92	39

Buller från vindkraftverken får i övrigt inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) vid gränsen för Vithults naturreservat.

Om tillståndet för vindkraftprojektet Marhult skulle förfalla ska i stället följande gälla: Buller från vindkraftverken får inte under någon del av dygnet överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) utomhus vid gränsen till Vithults naturreservat.

D. Villkor 11 ska ha följande lydelse.

Ljudnivån ska mätas vid, eller korrigeras till att motsvara, vindstyrkan 8 m/s på 10 meters höjd. Efterlevnaden ska kontrolleras genom närfältsmätning och beräkning. En första villkorskontroll ska ske inom 12 månader, eller den längre tid som tillsynsmyndigheten medger, efter det att samtliga verk tagits i drift. Den första villkorskontrollen ska, utöver kontroll av A-vägd ljudnivå, även innefatta kontroll av lågfrekvent buller. Lågfrekvent buller ska redovisas i de tersband som anges i villkor 12.

E. Villkor 12 ska ha följande lydelse.

Om bostäder på grund av verksamheten mer än vid enstaka tillfällen, och högst fem dygn per år, exponeras för lågfrekvent buller som ger upphov till överskridanden inomhus av följande värden, ska bolaget genomföra bullerbegränsande åtgärder.

Tersband (Hz)	Ekvivalent ljudtrycksnivå (dB)
31,5	56
40	49
50	43
63	42
80	40
100	38
125	36
160	34
200	32

Målet för åtgärderna ska vara att uppnå en ljudnivå inomhus som inte överskrider dessa värden. Åtgärderna ska vidtas endast om kostnaderna är rimliga med hänsyn till bostadens standard, värde och användning samt med hänsyn till den effekt som uppnås. Åtgärderna ska utformas och utföras i samråd med fastighetsägaren.

Tillsynsmyndigheten bemyndigas att vid oenighet mellan bolaget och fastighetsägaren bestämma vilka åtgärder som ska vidtas för respektive fastighet. Åtgärderna ska vidtas inom två år efter det att förhållandena som motiverar åtgärderna inträtt. Vid förekommande tvistighet ska åtgärderna vara vidtagna inom ett år från det att avgörandet har vunnit laga kraft.

För det fall bullerberäkningen enligt villkor 8 visar att lågfrekvent buller från vindkraftverken tillsammans med bidrag från Tvinnesheda-Badeboda och Rosenholm överskrider de värden för ekvivalent ljudtrycksnivå som anges ovan överlåter Mark- och miljööverdomstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att fastställa strängare värden för när bullerbegränsande åtgärder ska vidtas.

F. Villkor 14 ska ha följande lydelse.

Verksamheten ska begränsas så att den inte ger upphov till rörlig skugga överstigande 8 timmar faktisk tid per år vid bostäder.

Verksamheten ska därutöver begränsas så att den inte ger upphov till rörlig skugga vid bostäder i orterna Tvinnesheda och Åker.

4. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena i övrigt.

-
1. Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom den 12 juli 2012 i mål nr M 2997-11
 2. Mark- och miljööverdomstolens dom den 2 mars 2016 i mål nr M 1064-15
 3. Mark- och miljööverdomstolens dom denna dag i mål nr M 1344-16
-

BAKGRUND

OX2 Wind AB (bolaget) har ansökt om tillstånd att uppföra och driva en gruppstation med vindkraftverk inom området Karskruv i Uppvidinge kommun (Karskruv). I omgivningarna kring Karskruv pågår på flera håll projektering av vindkraftanläggningar som befinner sig i olika skeden av handläggningen. På talan av Statkraft Södra Vindkraft AB har Mark- och miljööverdomstolen denna dag även meddelat dom i mål nr M 1344-16 angående ansökan om tillstånd att anlägga och driva en gruppstation på fastigheterna Y m.fl. i Uppvidinge kommun (Marhult). Mål angående ansökan om tillstånd till uppförande av en gruppstation för vindkraftverk inom området Åshult handläggs av Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolen, i mål nr M 2712-15, men är vilandeförklarat i avvaktan på slutliga avgöranden i såväl detta som i mål nr M 1344-16.

Lagakraftvunna tillstånd att driva gruppstation med vindkraftverk finns sedan tidigare i bl.a. följande områden:

- Tvinnesheda-Badeboda (Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom den 12 juli 2012 i mål nr M 2997-11),
- Rosenholm (Mark- och miljööverdomstolens dom den 2 mars 2016 i mål nr M 1064-15) och
- Horshaga (Mark- och miljööverdomstolens dom den 2 mars 2016 i mål nr M 1067-15).

Länsstyrelsen i Kronobergs län är tillsynsmyndighet för samtliga nu nämnda vindkraftparker (länsstyrelsen).

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B A, E-B A, N B, L C, A E, P E, M H, B H, R I, M I, O I, R J, S J, U J, J E K, J K, K-M K, K-O K, K K, S K, Y K, B-G L,

M L, L L, N P, L R, H S, I S, L S, T S, L S, S S, H S, B S, F S,

M S, S-O S, J T, S D, M J, B L, M N och J S (B A

m.fl.) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska avslå eller avvisa ansökan. I andra hand har de yrkat att ärendet ska återförvisas till miljöprövningsdelegationen för fortsatt handläggning. I sista hand har de yrkat att villkor 2, 4–14 samt 17 ska ändras enligt följande:

Villkor 2: Den slutliga lägesbestämningen för vindkraftverken och övrig infrastruktur ska tydligt fastslås i villkoret.

Villkor 4: Det ska entydigt och tydligt fastställas vilka vägar som får förstärkas och breddas och vilka försiktighetsmått som krävs med avseende på naturmiljö, strandskydd och uppkomna vattenverksamheter.

Villkor 5: Det ska entydigt och tydligt fastställas hur respektive fundament ska utformas med avseende på naturmiljö, strandskydd och uppkomna vattenverksamheter samt maximal mängd naturgrus som får användas.

Villkor 6: Skriftlig arbets- och tidsplan ska fastslås innan tillstånd ges.

Villkor 7: Villkoret ska kompletteras med en föreskrift om att bolaget sex veckor innan anläggningsarbetena påbörjas ska anmäla detta till tillsynsmyndighet. Villkoret ska även skärpas på så sätt att återställning av temporärt använd mark ska återställas senast en månad efter det att respektive kraftverk rests.

Villkor 8: Villkoret ska omformuleras så att det innehåller en exakt beskrivning av hur bullerberäkningarna ska genomföras vad avser metod, hänsynstaganden, osäkerheter m.m. Alternativt så får de fysiska arbetena på platsen inte påbörjas i någon del om beräkningarna inte visar att inga bostäder beräknas utsättas för ett buller över 35 dB(A).

Villkor 9: Villkoret ska inkludera buller från samtliga vindkraftetableringar från vilka buller kan förväntas uppkomma, dvs. Rosenholm, Marhult, Brännan, Åshult och Tvinnesheda-Badeboda.

Villkor 10: Villkoret ska inkludera buller från samtliga vindkraftexploateringar från vilka buller kan förväntas uppkomma, dvs. Rosenholm, Marhult, Brännan, Åshult och Tvinnesheda-Badeboda och begränsningsvärdet ska sättas till 35 dB(A).

Villkor 11: Villkoret ska kompletteras så att ljudmätning även ska ske vid vindstyrkor på 6 och 7 m/s.

Villkor 12: Villkoret ska även inkludera buller från samtliga vindkraftexploateringar från vilka buller kan tänkas uppkomma, dvs. Rosenholm, Marhult, Brännan, Åshult och Tvinnesheda-Badeboda. Villkorsvärdena i Folkhälsomyndighetens allmänna råd FoHMFS 2014:13 ska dessutom införas explicit.

Villkor 13: Konstruktionen m.m. avseende hindersbelysning ska fastläggas i villkoret.

Villkor 14: Villkoret ska även inkludera samtliga vindkraftetableringar från vilka tillkommande skugga kan tänkas uppkomma, dvs. Rosenholm, Marhult, Brännan, Åshult, Tvinnesheda-Badeboda och villkorsvärdet ändras till 8 timmar faktisk skuggtid per år vid tomtmark och vid berörda naturreservats yttre gräns.

Villkor 17: Villkoret ska justeras så att förslaget till kontrollprogram ska ges in till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan arbetena påbörjas och kontrollprogram i övriga delar inom sex månader efter det att första vindkraftverket tagits i drift. I villkoret ska tydligt framgå att kontrollprogrammet ska remitteras till närboende sakägare för yttrande och att tillsynsmyndigheten efter detta yttrande i beslut ska förelägga om den kontroll och redovisning etc. som ska genomföras.

Vidare yrkas att den delegering till tillsynsmyndigheten som ges i villkor 2, 4–6, 8 och 13 ska upphävas.

De har också yrkat, för det fall utredningen i målet bedöms vara tillräcklig, att Mark- och miljööverdomstolen ska inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen om handläggningen av ärendet överensstämmer med EU:s direktiv om miljökonsekvensbeskrivningar.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom utom vad avser formuleringen av villkor för kumulativt buller (villkor 9 och 10) och har begärt att villkoren formuleras enligt följande: ”Den ekvivalenta bullernivån utomhus vid bostäder får på grund av vindkraftverken (inklusive närliggande parker) inte överstiga 40 dB(A) ekvivalent bullernivå.”

Länsstyrelsen i Kalmar län har avstått från att yttra sig.

Bolaget har motsatt sig ändring av domen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B A m.fl. har anfört det samma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg:

Den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen, samt övrig utredning med anledning av ansökan, omfattar inte hela projektet och beskriver inte all miljöpåverkan som kan uppkomma. Detta är oförenligt med EU:s direktiv om miljökonsekvensbeskrivningar och flera avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen. Bolaget har inte undersökt förekomst av fladdermöss och fåglar i området tillräckligt. Det har under 2016 uppmärksamats tydliga indikationer på förekomst av revirhävande kungsörn i eller omkring området där Karskruv planeras. Bolaget har inte heller undersökt vilka kumulativa effekter ansamlingen av vindkraftparker i närområdet kommer att innebära vad avser t.ex. instängningseffekter för olika arter, strypning av födosökssträckor för fåglar och fladdermöss och effekten av instängningen av naturreservatet Tängsjö Fly och Vithult.

De har med hjälp av akustiker låtit utföra beräkningar utifrån Naturvårdsverkets modell med beräkningsprogrammet WindPro 3.0. Dessa beräkningar visar att kraven måste ställas så att högsta tillåtna ekvivalent buller beräkningsmässigt får vara 35 dB(A).

Bolagets kompletterande bullerberäkningar uppfyller inte den kvalitet som krävs av ett beslutsunderlag som ska ligga till grund för en prövning enligt miljöbalken. En oberoende akustikkonsults beräkningar visar att omkringliggande bostäder får högre buller än 40 dB(A). Den beräkningsmodell som bolaget valt (Nord 2000) resulterar i ett lägre beräknat buller än Naturvårdsverkets beräkningsmodell. Beräkningarna baseras på andra verkstyper, reglerinställningar och källstyrkor än de som ligger till grund för den egna ansökan respektive omkringliggande vindparkers ansökningar och tillstånd. Vid bolagets beräkningar har även flera kraftverk flyttats mer än tillåten flyttmån. Hänsyn har inte heller tagits till osäkerheter i beräkningsmodell, källstyrka m.m. Vidare har inte hänsyn tagits till det slutliga valet av fabrikat och typ samt till omkringliggande parker där bolaget inte kan påverka utvecklingen. Därutöver har decimalavrundningar tillämpats på felaktigt sätt i syfte att visa att bullret vid bostäder inte överstiger 40 dB(A).

Ansökan belyser inte heller på ett adekvat sätt inverkan av följdföretag såsom kabeldragning, vägar, uppställningsplatser, fundament o.s.v. Det går därför inte att beräkna vilken påverkan på naturmiljön dessa får.

Bristerna i underlaget och handläggningen är sammantaget sådana att kravet enligt Århuskonventionen inte uppfylls och är skäl för att ansökan ska avvisas eller avslås eller att målet i vart fall bör återförvisas till miljöprövningsdelegationen för ny handläggning.

Tillståndet innehåller ett flertal villkor med en betydande delegering till tillsynsmyndigheten. Detta är oacceptabelt då villkoren berör förhållanden som inte är av ”mindre betydelse”.

Bolaget har hänvisat till vad det tidigare anfört i målet och tillagt bl.a. följande:

Vad gäller beslutsunderlagens tillräcklighet, skyddsåtgärder under driftfasen, delegationsförfarandet, praktiska svårigheter att avgränsa tomtmark samt definitionen av faktisk skuggtid så har ärendet prövats enligt praxis och gängse normer.

Ljudfrågan blir i detta fall extra komplex med hänsyn till flera potentiella projekt i relativ närhet till varandra. En total bild av hur ljudvillkoren hanteras och löses kan inte ges förrän den planerade vindkraftanläggningen har detaljprojekterats. Erfarenheten säger att samtliga tillståndsgivna vindkraftverk inte alltid uppförs av olika skäl och ibland läggs hela projekt ner. För bästa teknikval och bästa hushållning med vindresurser är det därför nödvändigt att tilldelning av det specifika ljudutrymmet för respektive anläggning sker så sent som möjligt. Det rimligaste är därför att tillsynsmyndigheten har ett övergripande ansvar att verksamheterna eller vindkraftprojekten i den ordning de tar sitt tillstånd i anspråk anpassar sin ljudpåverkan i förhållande till närliggande projekt med redan ianspråktagna tillstånd. Vid samråd inför att tillståndet tas i anspråk blir ljudutbredningen en viktig kontrollpunkt. Detta utesluter inte att, när flera närliggande projekt realiseras samtidigt, de olika projektbolagen gemensamt i samråd med tillsynsmyndigheten kommer överens om fördelning av det påverkansutrymme som finns.

Kumulativt buller

Utifrån kompletterande ljudberäkningar framgår att riktvärdet för A-vägd ekvivalent ljudnivå innehålls i samtliga ljudkänsliga punkter även då ljudbidrag från parkerna Tvinnesheda-Badeboda och Rosenholm inkluderas, förutsatt att varje enskild park innehåller sina ljudvillkor. Baserat på det beräkningsexempel som utförts framgår således att det inte behövs särskilda ljudkrav för Karskruv för att säkerställa att 40 dB(A) innehålls kumulativt. Ljudvillkoren i villkor 9 och 10 bör alltså kunna kvarstå oförändrade. Bolaget ser inte heller något problem med att även ta hänsyn till Rosenholm i dessa villkor.

Ljudberäkningar har även utförts för ovanstående parker tillsammans med Marhult och Åshult. Beräkningarna visar att kumulativ ljudnivån överskrider riktvärdet 40 dB(A)

vid sex ljudkänsliga punkter. Både Marhult och Åshult har i sina tillståndsbeslut ljudvillkor som inkluderar ljudbidrag från Karskruv. Det bör åligga verksamhetsutövarna för Marhult och Åshult att visa vilka ljudkrav som krävs för att respektive park inte ska bidra till att 40 dB(A) överskrids kumulativt med Karskruv.

Beräkningarna baseras på en möjlig layout med 24 vindkraftverk av 26 tillståndsgivna, där ljuddata från en möjlig turbintyp använts. Bolaget har i dagsläget inte beslutat om hur många verk, vilka positioner och vilken turbintyp som kommer att byggas. Fler än 24 verk framstår dock med dagens teknik inte rimligt att bygga med hänsyn till ljudsituationen i området.

Eftersom det inte är beslutat vad som kommer att byggas, varken för Karskruv eller närliggande parker, och eftersom teknikutvecklingen går snabbt framåt så kan ljudsituationen i framtiden komma att se annorlunda ut jämfört med bolagets beräkningsexempel. Närområdet kan därför bli mindre ljudpåverkat än vad beräkningarna visar. Det finns en liten risk för att omständigheterna ändras åt andra hållet. Om den situationen skulle uppstå så åtar sig bolaget att begränsa ljudpåverkan från Karskruv i enlighet med följande förslag:

Ekvivalent ljudnivå L_{Aeq} (dBA)	
Kumulativt bidrag från Tvinnesheda-Badeboda och Rosenholm	Förslag på ljudkrav för Karskruv för att innehålla 40 dBA kumulativt
31	39
32	39
33	39
34	39
35	39
36	38
37	37
38	36
39	35

Kumulativ skuggning

Utförda skuggberäkningar visar att Karskruv enskilt ger skuggbildning överstigande riktvärdet 8 timmar faktisk skuggtid per år vid fyra bostäder. Tillsammans med Tvinnesheda-Badeboda överskrids riktvärdet vid ytterligare fyra bostäder. Under drift

kommer de vindkraftverk i Karskruv som bidrar till att riktvärdena överskrids, genom skuggsensorer och automatik i vindkraftverken, kunna stängas av vid de tidpunkter detta inträffar. Verksamheten kommer därmed genom skuggreglering att innehålla villkor 14.

Tillsammans med Marhult överskrids riktvärdet för skuggning vid ytterligare en bostad. Det bör åligga verksamhetsutövaren för Marhult att visa att skuggtiden från anläggningen, tillsammans med skuggtid från Karskruv, inte överstiger 8 timmar faktisk skuggtid per år vid bostäder.

Skuggberäkningar visar också att Karskruv inte ger upphov till någon kumulativ skuggtid tillsammans med vindkraftparkerna i Rosenholm och Åshult.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande.

Miljöprövningsdelegationen och mark- och miljödomstolen har prövat de miljökonsekvenser som de båda tillståndsgivna layouterna innebär och bedömt att det inte finns skäl att göra ytterligare inskränkningar.

Vindkraftparken vid Tvinnesheda-Badeboda har redan fastställda bullervillkor eftersom tillståndet vunnit laga kraft. För Karskruv föreskrev miljöprövningsdelegationen ett bullervillkor där endast hänsyn togs till parken Tvinnesheda-Badeboda eftersom det var den enda parken med lagakraftvunnet tillstånd vid det tillfället. Det är dock lämpligt att ta ett samlat grepp om det kumulativa bullret från parker med samma störningsområde. Parkerna Karskruv och Rosenholm bör således ta hänsyn till varandra och till parken Tvinnesheda-Badeboda. Det är därför lämpligt att föreskriva samma villkor för Karskruv och Rosenholm och att det utformas på sådant sätt att även intilliggande parker inkluderas. Vid en sådan formulering tas hänsyn till närliggande parker för att inte bullernivån ska bli över 40 dB(A) vid bostäder oavsett hur många parker eller verksamhetsutövare det finns i området. För att avgöra vilka verk som eventuellt måste ställas ner för att klara bullernivån bör det användas en fördelningsnyckel som baseras på den totala elproduktionen för alla parker inom samma störningsområde. I övrigt är de villkor som

föreskrivits väl formulerade eftersom de reglerar bullerstörning för både ekvivalent och lågfrekvent buller. Buller bör regleras på samma sätt oavsett höjd på verken och att tidigare praxis fortfarande är tillämpbar.

Frågan om talerätt medför inte några problem då villkoren om delegation utformas enligt miljöprövningsdelegationens beslut. Sakägare har olika roller när det gäller tillståndsprövning respektive tillsyn. Det behöver heller inte vara samma personer som är sakägare i de olika skedena. Ofta är det färre personer som anses vara sakägare i ett tillsynsärende jämfört med en tillståndsprövning.

Länsstyrelsen anser det lämpligt att tillsynsmyndigheten har möjlighet att besluta om den slutliga utformningen av parken då den sker inom ramen för tillståndet. Att detaljstyra utformningen redan i tillståndet är inte skäligt varken ur ekonomisk eller ur miljömässig synvinkel.

Det är inte försvarbart att kräva att skuggberäkningar görs för tomtmark då det krävs betydligt större underlag för att göra en sådan beräkning och skillnaden på skuggbildning vid tomtmark respektive vid bostadshus är försumbar.

UTREDNINGEN I MÅLET

Naturvårdsverket har yttrat sig och anfört bl.a. följande.

Verket har yttrat sig över liknande frågor i Mark- och miljööverdomstolens mål nr M 1067-15. Vid kumulativt buller är det avgörande att det sammanlagda bullret från flera parker inte får överstiga 40 dB(A) som ekvivalent ljudnivå vid bostäder. Det är därmed viktigt att fastställa värden för respektive park så det sammanlagda bullret inte överstiger angivet värde vid bostad.

När en park ska tillståndsprövas gäller att ta hänsyn till kringliggande anläggningar. För vindkraftparker som redan har tillståndsbeslut som vunnit laga kraft kan inte villkoren ändras och tillkommande parker har att ta hänsyn till de villkor som gäller, i aktuellt fall gällande bullernivåer. Detta innebär att bullervillkor för Karskruv måste

utgå från Tvinnesheda-Badebodas tillåtna bullernivå och buller från Karskruv måste anges till ett värde som innebär att det sammanlagda bullret inte vid någon bostad överstiger 40 dB(A).

Naturvårdsverket menar att gemensamma villkor generellt inte är lämpliga och förordar separata villkor. Prövningsinstansen bör pröva en vindkraftpark i taget enligt principen ”först till kvarn”. I det fall anläggningar som fått tillstånd inte uppförs eller om uppförda anläggningar avvecklas finns möjlighet att senare tillkomna och tillståndsgivna vindkraftparker tillåts en högre bullernivå än den fastlagda, förutsatt att den sammantagna bullernivån inte överstiger det angivna värdet vid bostad.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utredningen

Mark- och miljööverdomstolen gör ingen annan bedömning än mark- och miljödomstolen och miljöprövningsdelegationen beträffande miljökonsekvensbeskrivningen och den övriga utredningen i målet. Det underlag som finns tillgängligt i målet är en tillräcklig beskrivning av exploateringsens samlade miljöpåverkan. Det finns därför inte skäl att avvisa eller avslå ansökan alternativt återförvisa målet på denna grund.

Förhandsavgörande

B A m.fl. har begärt att Mark- och miljööverdomstolen ska begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen om det i målet använda tillvägagångssättet för vindkraftetablering är i överensstämmelse med EU:s MKB-direktiv.

Om det uppkommer en fråga vid en nationell domstol om tolkningen av EU-fördraget eller EU:s rättsakter ska den nationella domstol som utgör sista instans begära att EU-domstolen meddelar ett förhandsavgörande, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, se 2 § lagen (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol och artikel 267 i fördraget om

Europeiska unionen. Viss ledning för när ett förhandsavgörande behöver inhämtas ges i EU-domstolens praxis, se bl.a. EU-domstolens avgöranden i CILFIT (C-283/81) och Da Costa (C-28-30/62). Av dessa avgöranden framgår att den nationella domstolen inte behöver begära förhandsbesked när den uppkomna frågan saknar relevans, när den gemenskapsrättsliga bestämmelsen redan har blivit föremål för en tolkning av EU-domstolen eller när den korrekta tolkningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning är innehållet i unionsrätten klar i förhållande till de frågor som aktualiseras i målet. Det saknas därmed skäl att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen. B As m.fl. begäran ska därför avslås.

Verksamhetens tillåtlighet

Mark- och miljööverdomstolen gör ingen annan bedömning än underinstanserna när det gäller verksamhetens tillåtlighet med hänsyn till dess lokalisering, påverkan på naturmiljön, buller och skuggning. Det kan särskilt noteras att förekomsten av fåglar och fladdermöss enligt utförda utredningar är begränsad i det aktuella området. Verksamheten bedöms sammantaget som tillåtlig.

Villkor 2 och 4–7

Mark- och miljööverdomstolen anser att de föreskrivna villkoren är tillräckligt tydliga och ändamålsenliga. Den överlåtelse av beslutsrätten som föreskrivits i varje villkor framstår dessutom som lämplig. B As m.fl. yrkande avseende ändring av dessa villkor ska därför avslås.

Villkor 8

Det saknas anledning att i villkor föreskriva hur bullerberäkningarna ska genomföras beträffande metod, hänsynstaganden och osäkerheter på det sätt som B A m.fl. anför. Enligt villkoret ska bolaget ge in bullerberäkningar till

tillsynsmyndigheten för de positioner och verk som slutligen väljs innan fundamenten anläggs. I enlighet med de bullervillkor som i övrigt gäller för verksamheten saknas anledning att införa krav på vilka resultat bullerberäkningarna ska utvisa för att anläggningsarbetet ska få påbörjas. B As m.fl. yrkande ska därför avslås i denna del.

Med hänsyn till de tidigare tillståndsgivna vindkraftparker som finns i närheten och den osäkerhet som finns kring parkernas slutliga utformning finns anledning att föreskriva att bullerberäkningarna även ska inkludera bidrag från parkerna i Tvinnesheda-Badeboda, Rosenholm och Marhult. Bullerberäkningen ska också omfatta lågfrekvent buller.

Villkor 9 och 10

Bullerberäkningar

De beräkningsmetoder som bolaget har använt sig av är vedertagna och etablerad praxis för beräkning av vindkraftbuller. Mark- och miljööverdomstolen anser, även med beaktande av vad B A m.fl. har anfört, att beräkningarna kan utgöra underlag för villkorsreglering i detta avseende.

Villkor 9 – Tillämpligt begränsningsvärde

Innehållande av begränsningsvärdet 40 dB(A) utomhus vid bostäder har i praxis bedömts godtagbart för att förhindra att olägenheter för människors hälsa och miljö uppkommer till följd av vindkraftverksamhet. Vid angivande av detta värde har hänsyn tagits till osäkerhet som råder om störningseffekten av vindkraftbuller (se MÖD 2003:106). Villkoret innebär att verksamheten får bedrivas endast om begränsningsvärdet innehålls vid faktisk drift.

I det aktuella tillståndet är vindkraftverkens exakta placering inte fastställd. Sådana tillstånd kan godtas under förutsättning att placeringen av vindkraftverken regleras genom villkor om buller vid bostäder (se MÖD 2014:34). Det har i målet inte framkommit omständigheter som ger anledning att ställa strängare krav än det i praxis vedertagna begränsningsvärdet.

Villkor 9 och 10 – Allmänt om reglering av kumulativt buller

Miljöprövningsdelegationen har föreskrivit i villkor 9 och 10 att buller från vindkraftverken, tillsammans med bullerbidrag från Tvinnesheda-Badeboda, inte under någon del av dygnet får överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) vid dels bostäder, dels gränsen till Vithults naturreservat.

Mark- och miljööverdomstolen har i rättsfallen MÖD 2016:4, gällande gruppstationer för vindkraft inom områdena Rosenholm respektive Horshaga i Uppvidinge kommun, tagit ställning till hur villkor för bl.a. buller som reglerar ett kumulativt värde för flera verksamheter som är föremål för prövning samtidigt lämpligast bör utformas. Av domarna framgår att en allmän utgångspunkt vid villkorsskrivning är att tillståndshavaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär och själv kunna råda över de villkor som prövningsmyndigheten föreskriver samt att gemensamma villkor enligt 16 kap. 8 § miljöbalken bara kan föreskrivas när verksamhetsutövarna kommit överens om detta. Mark- och miljööverdomstolen har i avgörandena föreskrivit villkor att gälla vid vissa ljudkänsliga punkter.

När störningar från flera vindkraftparker kan påverka samma platser i omgivningen måste villkorsregleringen säkerställa att bl.a. boende inte riskerar att utsättas för högre bullernivåer än vad som kan godtas från hälso- och miljösynpunkt och vad som följer av föreskrivna begränsningsvärden i givna tillstånd. När 16 kap. 8 § miljöbalken inte är tillämplig, dvs. när det inte finns någon överenskommelse mellan verksamhetsutövarna om gemensamma villkor, är utgångspunkten att varje tillståndshavare ska ha egna begränsningsvärden att förhålla sig till. Vid denna villkorsskrivning bör dessutom hänsyn tas till tidigare lagakraftvunna tillstånd till vindkraftparker som finns inom samma påverkansområde som den nu aktuella. I detta fall innebär det en anpassning till de bullervillkor som gäller för framför allt Tvinnesheda-Badeboda.

Prövningen av vindkraftparkerna Marhult och Karskruv har under handläggningen i Mark- och miljööverdomstolen blivit klara för avgörande samtidigt. Det framstår

därför som mest rimligt att nu föreskriva villkor som innebär att Marhult och Karskruv får dela på bullerutrymmet på samma sätt som domstolen föreskrev i rättsfallen MÖD 2016:4.

Villkor 9 – Reglering av kumulativt buller vid bostäder

Med tillämpning av de principer som angetts ovan och med utgångspunkt i bolagets beräkningar av bullerbidrag från var och en av vindkraftparkerna Karskruv, Tvinnesheda-Badeboda och Marhult bör de begränsningsvärden föreskrivas för vissa ljudkänsliga punkter vid bostäder som framgår av domslutet.

För det fall tillstånden för vindkraftparkerna i Tvinnesheda-Badeboda eller Marhult förfaller ska i stället gälla att buller från vindkraftparken Karskruv inte under någon del av dygnet får överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) utomhus även vid de bostäder som annars hade kunnat påverkas av kumulativt buller.

Villkor 9 ska kompletteras med en möjlighet för tillsynsmyndigheten att föreskriva strängare bullervillkor för vissa ljudkänsliga punkter om bullerberäkningen (se villkor 8) visar att buller från vindkraftverken tillsammans med bullerbidrag från vindkraftparkerna i Tvinnesheda-Badeboda och Rosenholm inte innehåller en ekvivalent ljudnivå om 40 dB(A). Mark- och miljööverdomstolen bedömer att en sådan överlåtelse av beslutanderätten är möjlig eftersom villkoret får anses vara till förmån för eventuella sakägare och att frågan är av mindre betydelse enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken.

Villkor 10 – Kumulativt buller vid naturreservat

Mark- och miljööverdomstolen anser att det behövs ett bullervillkor som tar hänsyn till att ett av syftena med Vithults naturreservat är att det rörliga friluftslivet ges möjlighet till naturupplevelser med vildmarkskänsla i ett större naturområde som utmärks av stillhet och ostördhet. På samma sätt som gäller i villkor 9 bör bullervillkoret i denna del innebära en anpassning till de bullervillkor som gäller för Marhult. Med tillämpning av dessa principer och med utgångspunkt i bolagets beräkningar av bullret från de enskilda parkerna och den sammantagna bullerimmissionen, bör de begränsningsvärden som framgår av domslutet föreskrivas.

För det fall tillståndet för vindkraftparken i Marhult förfaller ska i stället gälla att buller från vindkraftverken inte under någon del av dygnet får överskrida ekvivalent ljudnivå 40 dB(A) utomhus vid gränsen till Vithults naturreservat.

Villkor 11

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att vindstyrkan 8 m/s på 10 meters höjd utgör ett referensförhållande som väljs i enlighet med praxis för ljudnivåmätningar. Någon anledning att ändra villkorets utformning föreligger därmed inte. Villkoret ska därmed endast ändras på så sätt att en hänvisning sker till de värden som anges i villkor 12.

Villkor 12 – Lågfrekvent buller

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att det är en låg sannolikhet för att verksamheten ska ge upphov till störningar på grund av lågfrekvent buller. Den lämpligaste regleringen för att säkerställa att bostäder i omgivningen inte utsätts för oacceptabla nivåer av sådant buller är ett åtgärdsinriktat villkor av det slag som framgår av domslutet. Det saknas för närvarande skäl att föreskriva andra värden än vad som är föreskrivet i Folkhälsomyndighetens allmänna råd. För att undvika tveksamhet om vilka värden som gäller ska värdena anges explicit i enlighet med domslutet.

Med hänsyn till omkringliggande parker finns en risk för att det sammanlagda lågfrekventa buller som närboende utsätts för kan komma att överstiga de värden som anges i de allmänna råden. Tillsynsmyndigheten ges därför en möjlighet att föreskriva strängare värden avseende ekvivalent ljudtrycksnivå om bullerberäkningen (se villkor 8) skulle visa att värdena i villkoret överskrids. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att en sådan överlåtelse av beslutsrätten är möjlig eftersom villkoret får anses vara till förmån för eventuella sakägare och att frågan är av mindre betydelse enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken.

Villkor 13 – Hindersbelysning

Det saknas anledning att i villkor slå fast hindersbelysningens konstruktion på så sätt som B A m.fl. anført. Det finns inte heller anledning att ifrågasätta den delegering som sker till tillsynsmyndigheten avseende behovsstyrd hindersbelysning. B As m.fl. yrkande ska därför avslås i denna del.

Villkor 14 - Skuggning

Mark- och miljööverdomstolen har tidigare uttalat att som riktlinje ska åtgärder för att begränsa skuggbildningar vidtas när den förväntade faktiska skuggtiden på störningskänslig plats överstiger åtta timmar per år (MÖD 2003:86). Underinstanserna har i detta mål valt att begränsa verksamheten på så sätt att den inte får ge upphov till rörlig skugga överstigande åtta timmar faktiskt tid per år vid bostäder. Detta är ett sedvanligt villkor för vindkraftverk.

På samma sätt som gäller bullervillkor bör hänsyn tas till sedan tidigare tillståndsgivna vindkraftparker. I detta fall medför det att hänsyn bör tas till vindkraftparken Tvinnesheda-Badeboda. Dessutom bör en anpassning ske till det skuggvillkor som gäller för vindkraftparken Marhult.

Bolagets skuggberäkningar visar att Karskruv tillsammans med vindkraftparken Tvinnesheda-Badeboda överskrider riktvärdet åtta timmar faktisk skuggtid per år vid fyra bostäder. Av utredningen framgår emellertid att Tvinnesheda-Badeboda enskilt i stor utsträckning bidrar med skuggning i området kring orterna Tvinnesheda och Åker. Det framstår dock som rimligt att även Karskruv ska begränsa sin verksamhet så att den inte ger upphov till någon rörlig skugga vid bostäder inom dessa orter.

Tillsammans med vindkraftparken Marhult överskrider riktvärdet för skuggtid vid en bostad. Denna byggnad har emellertid inte bedömts som en bostad i de skuggberäkningar som utförts för Marhult. Det skuggvillkor som har föreskrivits för Marhult innebär dessutom att verksamhetsutövaren behöver ta hänsyn till den

skuggning som Karskruv bidrar med. Med hänsyn till dessa omständigheter behöver något villkor inte föreskrivas för att begränsa skuggningen av denna byggnad.

Villkoret ska även i likhet med vad som anförts ovan om bullervillkor ändras på så sätt att skrivningen ”tillsammans med bidrag från vindkraftprojekt Tvinnesheda-Badeboda” tas bort.

Villkor 17- Kontrollprogram

Mark- och miljööverdomstolen gör beträffande detta villkor ingen annan bedömning än miljöprövningsdelegationen. Det saknas anledning att förändra de tidsfrister som är reglerade för upprättande av kontrollprogram. B As m.fl. yrkande ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Mikael Hagelroth, tekniska rådet Dag Ygland och tf. hovrättsassessorn Marie Eiderbrant, referent.

Föredragande har varit Susanne Schultzberg.

Rättelse/komplettering

Dom, 2015-04-27

Rättelse, 2015-05-18

Beslutat av: rådmannen Bengt Johansson

Datum för dom ska rätteligen vara 2015-04-27.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-04-27
meddelad i
Växjö

Mål nr M 40-15

KLAGANDE

1. K K

2. B A

3. E-B A

4. N B

5. A E

6. P E

7. M H

8. B H

9. R I

10. M I

11. O I

Dok.Id 320900

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

12. R J

13. S J

14. U J

15. J E K

16. J K

17. K-M K

18. K-O K

19. S K

20. Y K

21. B-G L

22. M L

23. N P

24. L R

25. H S

26. I S

27. L S

28. T S

29. L S

30. S S

31. H S

32. F S

33. M S

34. S-O S

35. J T

36. L C

37. S D

38. M J

39. B L

40. L L

41. M N

42. B S

43. J S

Ombud för nr. 2 – 43
ovan: K K

MOTPART

1. Länsstyrelsen i Kronobergs län

2. Länsstyrelsen Kalmar län

3. OX2 Wind AB

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kalmar län, Miljöprövningsdelegationens, beslut 2014-11-03 i ärende nr 551-9102-12, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken för gruppstation med vindkraftverk på fastigheterna X m.fl. i Uppvidinge kommun, Kronobergs län

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet endast på sätt att villkor 14 ändras till följande lydelse.

14. Verksamheten ska begränsas så att den, tillsammans med bidrag från vindkraftsprojekt Tvinnesheda-Badeboda (Miljöprövningsdelegationens beslut 2011-06-23, dnr 551-7240-09) inte ger upphov till rörlig skugga överstigande 8 timmar faktiskt tid per år vid bostäder.

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen (MPD) vid länsstyrelsen i Kalmar län lämnade i beslut den 3 november 2014 OX2 (bolaget) tillstånd enligt miljöbalken till uppförande och drift av vindkraftsanläggning bestående av 26 vindkraftverk med en totalhöjd om vardera maximalt 191 meter på fastigheterna A, B, C, D och E, X och F, G, H och I, J, K och L, samtliga i Uppvidinge kommun, Kronobergs län. Tillståndet gäller i 30 år. För tillståndet har föreskrivits ett antal villkor.

Miljöprövningsdelegationens beslut har överklagats av ett stort antal närboende.

YRKANDEN M.M.

K K har såväl för egen del som i egenskap av ombud för närboende yrkat i första hand att mark- och miljödomstolen ska undanröja MPD:s beslut och avslå bolagets ansökan. I andra hand har de yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra och precisera ett antal av de villkor för tillståndet som MPD har föreskrivit och i tredje hand har de yrkat att mark- och miljödomstolen ska undanröja MPD:s beslut och återförvisa ärendet till MPD för fortsatt handläggning.

De har som grund för överklagandet anfört i huvudsak följande.

Buller under verkliga förhållanden

Bullerberäkningen har utförts enligt en av branschen självutvecklad praxis där datorprogrammets ingångsvärden är mjuk, absorbent mark, dagtid, vid +15 °C och torr luft sommartid vilket är ”best case”. Begränsningsvärdet 40 dB(A) gäller enligt miljööverdomstolens vägledande dom för värsta fallet. Det inträffar vid hård frusen mark, vintertid, nattetid vid fuktmättad luft. Dessa förutsättningar ger ett högre bullervärde vid bostäderna. Beräkningsresultatet som bolaget har ingivit är inte relevant. Enligt försiktighetsprincipen i 2 kap. miljöbalken och vid en beskrivning av miljöpåverkan ska alltid värsta fallet (worst case) råda. Bolaget har en flyttmån om 100 meter från angivna verksplaceringar. Det är ostridigt att vid flytt av ett kraftverk med 100 meter blir störningsbilden annorlunda. Bullerberäkningen visar

på 40 dB(A) vid bostäder och naturreservat. Utnyttjas flyttmånen överskrider begränsningsvärdet. Den bullerberäkning som gjorts validerar inte och tar inte heller hänsyn till de beräkningsosäkerheter som alla teoretiska beräkningar har. Beräkningsosäkerheten har satts till noll i det aktuella fallet vilket inte har stöd i några vägledande domar. Beräkningsosäkerheten är 1 – 3 dB(A) beroende på datorprogram. Den utförda bullerberäkningen har inte heller tagit hänsyn till de mätfel som uppstår vid tillsyn och kontrollmätning av buller. Det är ohållbart att bullerberäkningen utförs utan marginal för mätfel och att det senare vid tillsyn och bullermätning ska tas hänsyn till mätfelet. Denna marginal måste finnas medräknad redan i planeringsstadiet, annars blir det fel. Om jämförbart mätfel inträffar i aktuellt fall så ska bullerberäkningarna maximalt resultera i 37,4 dB(A). Den utförda bullerberäkningen har utförts med vindriktningen medvind från alla håll till bostäder och naturreservat och detta ska utgöra någon slags kompensation för alla felkällor. Hur stor denna kompensation är i dB(A) har varken bolaget eller branschen angivit, än mindre har någon utredning gjorts över storleken på alla felkällor som odiskutabelt finns i alla komplexa teoretiska beräkningar. Beräkningarna av lågfrekvent buller inomhus, där bullret ska passera genom ytterväggarna, har baserats på byggnader uppförda i Danmark med murade eller gjutna ytterväggar som ger en hög dämpning av bullret. Aktuella hus i Uppvidinge har trättyttervägar med tunnare isolering som dämpar bullret väsentligt mycket mindre. I slutrapporten av Energimyndighetens projekt 32437-1 "Ljud från vindkraftverk, modellvalidering-mätning" framgår klart att använda beräkningsmodeller inte stämmer med verkligheten utan i samtliga fall ger en lägre ljudnivå än verklig uppmätt nivå. Sammanfattningsvis anser de att bullerberäkningarna har stora brister och därmed har länsstyrelsen fattat beslut på felaktiga grunder. Bolaget har inte visat att de klarar begränsningskraven för buller, vilket åligger bolaget enligt miljöbalkens kunskaps- och bevisbörderegler och försiktighetsprincipen i 2 kap. 1 – 3 §§ miljöbalken. De anser att bolaget inte har visat att de kan uppfylla bullervillkoren därför att beräkningarna har utförts

- med metrologiska förhållanden som ej återspeglar worst case,
- utan hänsyn till beräkningsosäkerheter om 1 – 3 dB(A),
- utan hänsyn till mätosäkerheter om 2 – 3 dB(A),

-utan hänsyn till att husens ytterväggar består av trä som knappast dämpar det lågfrekventa bullret.

Buller från närliggande parker

MPD skriver i motivering av villkor att närliggande vindpark Tvinnesheda-Badeboda (nedan kallad Tvinnesheda) bedöms kunna bidra med ökade bullernivåer inom vindpark Karskrus projektområde (nedan kallad Karskruv). Villkor 8, 9, 10 och 12 inkluderar ett maximalt kumulativt buller vid bostäderna från de båda parkerna. Det förutsätter att om bullret från Tvinnesheda bidrar med ökade bullernivåer inom Karskrus projektområde så måste bullret från Karskruv bidra med ökade bullernivåer i Tvinneshedas projektområde. Det kumulativa bullret påverkar sålunda alla närboende till Tvinnesheda och då blir de också sakägare i frågan, vilket motiverar signatärerna till aktuell överklagan. Vindpark Rosenholm (nedan kallad Rosenholm) med tillstånd från länsstyrelsen i Kalmar län ligger norr om Karskruv och på ungefär samma avstånd som Tvinnesheda. Rimligtvis måste bullret från Rosenholm också påverka bullret i Karskruv och vice versa. Villkoren 8, 9, 10 och 12 i överklagat tillstånd inkluderar inte alls något bullerbidrag från Rosenholm. Mellan parkerna Karskruv och Rosenholm ligger byarna Åker, Lillåker, Flybo och Rosenholm med omgivande bostäder. Dessa påverkas självklart av buller från båda parkerna som är helt oreglerat och villkorslöst i tillstånden. Detta utgör en stor rättsosäkerhet och rättslöshet för de drabbade. Vi finner det oacceptabelt att dessa inte har någon rättslig möjlighet att påverka ifall bullret överstiger 40 dB(A) som miljööverdomstolen har fastställt i sin vägledande dom den 7 november 2003 i mål M 9282-02.

Delegering till tillsynsmyndigheten av vägar m.m.

MPD har fattat beslut om maximalt antal verk inom två möjliga layouter men inte om infrastrukturens utformning avseende vägar, kabeldragning, arbets- och upplagsytor. Bolaget får fritt välja antal verk och placeringar utifrån de två layouterna och därefter utforma infrastrukturen. Detta kan ge ett mycket stort antal kombinationer av verksplaceringar med tillhörande infrastruktur. Detta tillvägagångssätt är helt i strid mot miljöbalkens grundläggande utgångspunkter och

således inte acceptabelt. Uppbyggnaden av infrastrukturen är tillståndspliktig och eftersom tillstånd saknas i beslut så är bolagets egenhändigt utformade infrastruktur inte tillåten även om detta sker i samråd med tillsynsmyndigheten. MPD har överskridit sina möjligheter att delegera till en tillsynsmyndighet enligt miljöbalkens 22 kap. 25 § tredje stycket. Av MKB:n framgår att projektområdet omfattar våtmarker, bäckar och mindre vattendrag varvid tillstånd för vattenverksamhet såväl som strandskyddsdispens kan krävas innan åtgärder får vidtas. Beslutet omfattar överhuvudtaget inte dessa frågor och någon prövning har inte heller varit möjlig med tanke på alla möjliga kombinationer av infrastrukturen. Beslutet med fri kombination av antalet verk och placeringar samt en fri utformning av infrastrukturen är inte möjlig om en prövning värd namnet ska kunna göras. Prövningen kan rimligtvis inte heller överlåtas till tillsynsmyndigheten. Vad är då syftet med MPD. MPD skriver i motiveringen av villkor att ”etableringsområdet är alltför stort och komplext för att fri placering ska kunna medges”, vilket de instämmer i. Men en fri kombination av antalet verk och placeringar är väl nästan samma sak. Skillnaden är hårfin. De framför att antingen layouten 1 eller 2 ska gälla med tillhörande komplett infrastruktur som då kan prövas med avseende på miljöpåverkan.

Delegering till tillsynsmyndigheten av bullerberäkningar m.m.

I villkor 8 anges att det för de positioner och verk som slutligen väljs ska göras en bullerberäkning, som ska inges till tillsynsmyndigheten, innan fundamenten anläggs. Syftet med detta är att visa för tillsynsmyndigheten att angivna villkor om buller och skuggning kan innehållas. MPD har i praktiken delegerat till tillsynsmyndigheten att med av bolaget ingivna beräkningar som beslutsunderlag fatta beslut om att sannolikheten är tillräckligt stor för att buller och skuggor inte under någon del av dygnet överskrider begränsningsvärdena. Det är ostridigt att närboende kommer att påverkas av både buller och skuggor och är därför sakägare/berörda i ärendet. Förfarandet att MPD delegerar beslutet till tillsynsmyndigheten innebär i praktiken att de berördas möjlighet att få ta del av och utvärdera beräkningarna starkt begränsas. Beslutet tas ”över huvudet” på de som verkligen berörs. För det första får de berörda ingen kungörelsedelgivning och har

ytterst små eller inga möjligheter att känna till att beslut kommer att fattas. De berörda har ett tydligt kännedomsläge. För det andra får de berörda ingen upplysning om hur man överklagar beslutet eller ens har rätt att överklaga och har därför också ett kunskapsunderläge. Sammantaget innebär det att beslut som berör många flyttas från MPD, där de berörda får kännedom om när beslut fattas och möjlighet att överklaga, till en myndighet, där de berörda varken får kännedom om när beslut fattas eller möjlighet att överklaga. Detta är ett slag ”under bältet” och kan inte vara lagens syfte och mening. De anser det oacceptabelt att närboende som verkligen berörs av vindparken varken får se, yttra sig eller få överklaga de slutliga besluten om den faktiska utbyggnaden och miljöpåverkan. Aktuell beslutsprocess orsakar ett medvetet kunskapsunderläge och undanhåller effektivt all rimlig information och påverkansmöjlighet från de berörda. Är det detta som är meningen och syftet med prövningen?

Vem ska efterkomma villkoren vid en överträdelse?

I Uppvidinge kommun har länsstyrelsen lämnat tillstånd till ett flertal närliggande vindparker. Bullret upphör inte vid parkernas projektgränser utan bullret från den ena parken sprids in i omgivande parker till en gemensam ”bullermatta” över hela trakten. Det är ostridigt att närboende kommer att drabbas av denna gemensamma ”bullermatta”. För samtliga parker gäller bullervillkoret maximalt 40 dB(A) vid bostäder från de egna verken och att bullret skall kontrollmätas vid bostäder. Vad händer om det gemensamma bullret överstiger max tillåtet värde vid en kontrollmätning? Ska bullret reduceras till 40 dB(A) eller ska de närboende få tåla ett högre buller? Vilken verksamhetsutövare ska reducera bullret och åsamkas en produktionsförlust och ekonomisk förlust? Har alla verksamhetsutövarna den tekniska och faktiska möjligheten att reducera bullret? Allt detta är helt oreglerat i alla tillstånden i villkoren om buller och kontroll. Miljööverdomstolen har i en vägledande dom M 9282-02 slagit fast att buller från vindkraftverk inte får överskida 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå under någon del av dygnet. Det får förutsättas att bullret avser alla omkringliggande vindkraftverk oberoende av verksamhetsutövare, avstånd, typ av verk, typ av bebyggelse m.m. Om en villkorsöverträdelse sker efter driftsättning, hur ska tillsynsmyndigheten kunna reda

ut vilken verksamhetsutövare som överskrider sina villkor i denna tätt sammanlänkade bullermatta? Det kan till och med bli så att ingen verksamhetsutövare överskrider sina villkor men ändå blir det kumulativa bullret vid en bostad över 40 dB(A). Hur ska en tillsynsmyndighet kunna lösa detta problem utan stöd i tillstånden? Det är uppenbart att det finns brister i tillstånden och att tillsynsmyndigheten kan hamna i en situation där alla verksamhetsutövare uppfyller sina villkor men ändå överskrider det maximala buller som miljööverdomstolen har fastställt. Detta är en oacceptabel rättsosäkerhet för de närboende.

Skuggor

Miljööverdomstolen tar tydlig ställning till störning från skuggor i mål M 3554-02.

”Den faktiska skuggtiden bör inte överskrida åtta timmar per år på tomt med störningskänslig verksamhet. Med faktisk skuggtid avses den summerande tid under vilken periodiska skuggeffekter uppträder på störningskänsliga platser. Sådana platser är bostads- och fritidshus med tillhörande tomter.”

De noterar att miljööverdomstolens definition av faktisk skuggtid motsvarar värsta fallet av skuggtid. De noterar även att miljööverdomstolen avser skugga på hela tomten. MPD har i villkor 14 frångått miljööverdomstolens ställningstagande om faktisk skuggtid och istället villkorat förväntad skuggtid. Skillnaden mellan förväntad och faktisk skuggtid är stor. Faktisk skuggtid är cirka 7 gånger längre än förväntad skuggtid. D.v.s. om den förväntade skuggtiden är 8 timmar så är den faktiska skuggtiden 50 till 60 timmar per år. MPD har i villkor 14 frångått miljööverdomstolens ställningstagande om skuggeffekter på störningskänsliga platser såsom bostads- och fritidshus med tillhörande tomter och istället villkorat vid bostäder. Skillnaden mellan tomter och bostäder är stor. Tomten sträcker sig 25 till 50 meter från bostadshuset och begreppet bostäder motsvaras av bostadshusets fasad. De anser att villkoret förväntad skuggtid ger oacceptabelt långa skuggtider och att tomten ska vara fredad från vandrande skuggor. Miljööverdomstolens dom avseende faktisk skuggtid ska gälla vilket den också gör i t.ex. närliggande vindpark Lemnhult i Vetlanda kommun med tillstånd av länsstyrelsen i Jönköping.

Iskast

MPD har inte fastställt några villkor om skydd mot olyckor av t.ex. iskast. Bolaget har i bemötande angett att i en prövning enligt miljöbalken ingår inte att behandla frågor som rör maskindirektivet samt att anläggningen förses med säkerhetssystem för vibrations- och obalans samt att varningsskyltar sätts upp i området. En prövning enligt miljöbalken omfattar alltid portalparagrafen i 1 kap. 1 § första punkten att människors hälsa skall skyddas mot skador och andra olägenheter samt miljöbalkens hänsynregel i 2 kap. 3 § som anger att bästa möjliga teknik ska användas vid yrkesmässig verksamhetsutövning. I bolagets ansökan saknas riskanalys och de åtgärder som planeras för att hindra eller begränsa skador är skydd mot vibrationer och obalans samt skylt med varningstext. De anser inte att de skydd mot vibrationer och obalans som finns tillgängliga på marknaden är tillräckligt tillförlitliga och noggranna för att förhindra olyckor. Varningsskyltar för nedfallande föremål uppfyller inte kravet på bästa möjliga teknik. Risk för utkastade föremål från roterande vindkraftverk finns alltid, oavsett årstid. Riskerna har inte undanröjts då riskområdet inte inhägnats med industristängsel och grindar, d.v.s. kompletterats med bästa möjliga teknik. Verksamhetsutövaren har alltid bevisbördan och ska kunna visa att man följt alla de regelverk som berörs.

Natur och Natura 2000

Naturreseptatet Vitthults urskog har stora ekologiska värden och det rörliga friluftslivet ska ges möjlighet till naturupplevelser med vildmarkskänsla i ett större område som utmärks av stillhet och ostördhet. Reseptatet innehåller flera parkeringsplatser för bil och buss och stora resurser har lagts ned på god tillgänglighet med strövstigar och till och med stigar för rullstol. Sammantaget är ett av syftena vildmarkskänsla, stillhet och orördhet.

Naturvårdsverket skriver på sin hemsida om vindkraftsbuller. *"I områden för friluftsliv, där en låg bullernivå utgör en viktig kvalitet och naturliga ljud dominerar, bör ljudet inte heller överskrida 35 dB(A). Det handlar om sådana friluftsområden där inget påtagligt störande buller från till exempel fordonstrafik eller skjutbanor förekommer och det bör framgå av kommunens översiktsplan att kommunen anser att området ska ha en låg ljudnivå."*

Naturreseratet är alldeles nybildat och omnämns därför inte i kommunens översiktsplan. Länsstyrelsens skötselplan får då bli vägledande där en av reservatets syfte är: *”Det rörliga friluftslivet ges möjlighet till naturupplevelser med vildmarkskänsla i ett större naturområde som utmärks av stillhet och ostördhet, samt ges möjlighet att kunna uppleva områdets kulturlämningar.”*

Reservatet ligger 4-5 km från den trafikerade väg 23/37 och 8-9 km från skjutbanan vilket visar på inget störande buller. Reservatet är utformat för friluftsliv med kvaliteten stillhet och orördhet varvid det tillkommande vindkraftsbullret inte bör överstiga 35 dB(A) enligt Naturvårdsverket. Detta innebär att ytterligare några verk får flytta, effekttregleras eller inte uppföras vilket kan medföra att produktionen av förnyelsebar el blir mindre. Eftersom Sverige redan 2013 har uppnått målet 50 % förnyelsebar energi och uppfyller EU:s klimatåtagande så bör naturresevatets syfte ges företräde. De yrkar därför att kravet i villkor 10 angående buller vid gränsen till Vitthults naturresevat ändras så att det inte får överskrida 35 dB(A) under någon del av dygnet.

Hushållningsbestämmelser (riksintressen)

Med anledning av EU:s klimatåtagande har krav ställts på Sverige beträffande förnyelsebara energikällor. Sveriges riksdag har antagit Klimat- och energimål till år 2020 vilka preciseras i bl.a. prop. 2008/09:162 och 163. Målen består av fyra styck delmål varav det mål som vindkraftsutbyggnaden och därmed vindpark Karskruv kan påverka är målet om minst 50 % förnybar energi till år 2020. Naturvårdsverket anger att andelen förnybar energianvändning var år 2012 cirka 51 procent i Sverige. Enligt Statistiska Centralbyråns statistik för 2013 var andelen förnybar elenergiproduktion av vatten, vind och sol i Sverige 50,9 %. De vill uppmärksamma att MPD i sin bedömning inte har tagit hänsyn till detta faktum. De vill uppmärksamma att MPD felaktigt påstår att elproduktionen från vindpark Karskruv ersätter elproduktion av fossila bränslen med en positiv inverkan på flera miljömål eftersom Sveriges elproduktion är i det närmaste fossilbränslefri.

En miljöprövning omfattar inte Bolagets ekonomiska resultat

Bolaget framför i flertal inlagor att en begränsning av antalet verk på grund av miljöhänsyn kommer att negativt inverka på projektets ekonomi med följd att Bolaget får ett sämre ekonomiskt resultat. De vill påpeka att en miljöprövning och tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken omfattar en prövning av den miljöpåverkan som projektet orsakar. En prövning av bolagets ekonomi för projektet och därmed en styrning av projektets omfattning ingår ej i tillståndsprövningen av vindkraftverk. De vill också påpeka att EU:s klimatåtagande och Sveriges Riksdags beslut om förnybar energi är år 2014 uppfyllda med råge i förtid och att detta ej heller ska styra projektets omfattning med t.ex. antal vindkraftverk.

Länsstyrelsen i Kalmar län har avstått från att yttra sig.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har i yttrande anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsen motsätter sig att mark- och miljödomstolen undanröjer MPD:s beslut och avslår ansökan om tillstånd. Länsstyrelsen tillstyrker yrkandet att mark- och miljödomstolen ändrar och preciserar villkor nr 14. Länsstyrelsen motsätter sig yrkandet att mark- och miljödomstolen ska återförvisa ärendet till miljöprövningsdelegationen för förnyad handläggning.

Buller under verkliga förhållanden

Länsstyrelsen motsätter sig klagandenas yrkande då MPD i det överklagade beslutet tydligt motiverat gällande metod och teknik för bullerberäkningarna och utformning.

Buller från närliggande parker samt rubrik

Länsstyrelsen uppfattar klagandens yrkande att på grund av ansökt park samt omkringliggande parker kommer bullervärdena att överskrida 40 dB(A), samt att vindkraftpark Rosenholm ej inkluderas i villkor 8, 9, 10 och 12. Länsstyrelsen motsätter sig klagandens yrkande då MPD i beslut daterat 2014-11-03 tydligt motiverat utformningen av villkoren samt under motivering av villkor 9 beskrivit att projekt Rosenholm inkluderas i beräkningarna.

Delegering till tillsynsmyndigheten av vägar m.m. (inkluderar bullerberäkningar m.m.)

Länsstyrelsen uppfattar klagandens yrkande att delegering till tillsynsmyndigheten vad gäller slutlig utformning av vindkraftparken och de samråd och eventuella tillstånd som kan komma att krävas strider dels mot miljöbalkens 22 kap. 25 § på grund av att beslutet tas innan tillståndet trätt i laga kraft samt att beslut om tillstånd inte reglerar eller tar upp förfarandet kring de våtmarker, bäckar och vattendrag som redovisas i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning och att detta kan leda till att framtida tillstånd för vattenverksamhet och strandskyddsdispenser kommer att överses. Länsstyrelsen motsätter sig klagandens yrkande då en verksamhetsutövare som sökt tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken inte får påbörja sökt åtgärd innan tillståndet har trätt i laga kraft enligt 9 kap. 6 § miljöbalken. Länsstyrelsen motsätter sig klagandens yrkande om att våtmarker m.m. inte behandlas i beslutet. I det allmänna villkoret, villkor 1, i tillståndsbeslutet 2014-11-03 regleras att bolaget är skyldig att följa vad som angivits i ansökan. Detta omfattar även miljökonsekvensbeskrivningen och därmed ska bolaget söka de tillstånd och dispenser om redovisats.

Vem ska efterkomma villkoren vid en överträdelse?

Länsstyrelsen uppfattar klagandens yrkande så att vid en överträdelse av satt bullervärden 40 dB(A) kommer utformningen av tillståndet samt satta villkor att försvåra tillsynen, då det blir svårt att avgöra vilken vindkraftpark som är ansvarig för överträdelsen. Länsstyrelsen motsätter sig klagandens yrkande då det kan finnas fördelar med att tillståndsbesluten förses med villkor för vindkraftparker i områden med fler vindkraftparker samt olika verksamhetsutövare, som har samma lydelse för bland annat buller och skuggor. Därvid bör villkoren vid en tillståndsprövning hos MPD där beslut ännu inte har fattats utformas med samma lydelse som närliggande anläggningar, vilket MPD har gjort.

Skuggor

Länsstyrelsen uppfattar klagandens yrkande så att lydelse i villkor 14 leder till att en rättsäker bedömning av skuggtiden ej kan genomföras. Länsstyrelsen tillstyrker klagandens yrkande med motiveringen om att en ändring av lydelsen förväntad tid till faktisk tid kommer att innebära en mer rättsäker och förenklad tillsyn för tillsynsmyndigheten, då en förväntad tid per år ger en rättsosäkerhet vad gäller den totala mängden skuggning från vidkraftverken.

Länsstyrelsen anser att villkoret bör ändras till:

”Villkor 13. Verksamheten ska begränsas så att den, tillsammans med bidrag från vindkraftsprojekt Horshaga (Miljöprövningsdelegationens beslut 2014-06-26, dnr 551-4757-12) inte ger upphov till rörlig skugga överstigande 8 timmar faktiskt tid per år vid bostäder.

Iskast

Länsstyrelsen uppfattar klagandens yrkande så att det saknas villkor gällande iskast, vibrationer, obalans och varningsskyltar. Länsstyrelsen håller med om att riskanalys gällande vibrationer och obalans saknas både i tillståndet och i ansökan. Dock motsätter sig Länsstyrelsen klagandes yrkande då bolaget under kapitlet 3.4 under ”rubrik åska och nedfallande is”, i miljökonsekvensbeskrivningen, angivit att skyltar kommer att uppföras med varningstext och att riskanalyser kommer att ske både vid projektering och i byggandsskede. Därmed omfattas de och regleras av det allmänna villkoret, villkor 1.

Natur och Natura 2000

Länsstyrelsen uppfattar klagandens yrkande så att villkor 10 ska ändras till att bullervärden vid gränsen till Vilthults naturreservat inte får överskrida 35 dB(A) under någon del av dygnet. Länsstyrelsen motsätter sig klagandens yrkande då MPD i beslut 2014-11-03 tydligt motiverat utformningen av villkoren.

Hushållningsbestämmelser

Länsstyrelsen uppfattar klaganden så att de vill uppmärksamma MPD om att påståendet att Karskruvs vindbruks elproduktion ersätter elproduktionen av fossila bränslen med en positiv inverkan på flera av miljömålen är felaktigt då målet redan är uppnått. Länsstyrelsen motsätter sig klagandens påstående då målet om minst 50 % förnybar energi är ett minimimått för vad som ska klaras och allt utöver det bidrar och resulterar i att den procentuella andelen förnyelsebar energi ökar, vilket enbart är positivt. Därmed stämmer MPD:s påstående om att Karskruv vindpark bidrar till att den procentuella andelen förnyelsebar energi ökar och att målet uppfylls.

Bolaget har i yttrande anfört i huvudsak följande. Bolaget motsätter sig samtliga yrkanden från klagandena. Bolaget har i bemötande anfört i huvudsak följande.

Buller under verkliga förhållanden

De bullerberäkningar som redovisats i ansökan är utförda enligt Naturvårdsverkets rekommendationer. Vad gäller flyttmånen så kvarstår 40 dB(A)-kravet även efter en eventuell flytt av positionerna. Om en position närmare bebyggelse blir aktuell måste ett ljudsvagare aggregat användas för att ljudkravet ska kunna innehållas. I fråga om mätosäkerhet vid kontrollmätning så skall den frågan inte sammanblandas med frågan om osäkerheter vid beräkning av ljudnivån. MÖD M 8236-12 visar att beräkningen inte behöver innehålla ytterligare marginal för osäkerhet. Klagande hänvisar vidare till rapport från energimyndigheten, projekt 32437-1 och menar att den ”klart visar att använda beräkningsmodeller inte stämmer med verkligheten utan i samtliga fall ger en lägre ljudbild än verklig uppmätt nivå.” Bolaget har bett rapportförfattaren att kommentera detta. Av docent Conny Larssons svar framgår bl.a. följande.

”Ljudnivån varierar beroende på vädret. Beroende på hur vädret och markytan läggs in i beräkningsmodellerna erhålls olika resultat. Vi har jämfört med några olika vanliga beräkningsmodeller och ser att det finns utvecklingsmöjligheter för många modeller. Det leder vidare till förslag om nya riktvärden, kontrollmätningar o.s.v. Det går inte att generellt säga att alla beräkningsmodeller visar för låga

resultat. Det kan tydligt ses i de olika jämförelserna att det varierar beroende på vad vi väljer.”

Buller från närliggande parker

Vad gäller buller från närliggande parker så framgår det tydligt av villkor 9 att ljudnivån avser summan av ljudet från Karskruv och Tvinnesheda-Badeboda. Frågan om närliggande parker är beaktad i MPD:s beslut på så sätt att Karskruv är villkorad tillsammans med Tvinnesheda. Tvinnesheda är i sin tur villkorad tillsammans med Rosenholm från ett tidigare beslut. D.v.s. Karskruv är indirekt reglerad tillsammans med Rosenholm. Dessutom har bolaget samarbetat med såväl Stena som Statkraft och tagit fram gemensamma riktvärden för ljud för de kringliggande byarna. Detta är redovisat i respektive bolags ansökningshandlingar. Att utreda vem som eventuellt inte innehåller ljudkraven är fullt möjligt genom att emissionsmäta de turbiner som ligger närmast de bostäder där ljudstörning upplevts, oavsett vilket bolag som äger turbinerna. Därefter kan det avgöras vilket bolag som måste genomföra åtgärder för ljudreduktion.

Delegering till tillsynsmyndigheter av vägar mm. och delegering till tillsynsmyndigheten av bullerberäkningar m.m.

Vad gäller frågan om slutlig placering samt delegering av beslut om slutlig placering till tillsynsmyndighete hänvisar bolaget i första hand till MÖD 2014-10-23, M 4107-14 samt MÖD 2013-08-28, M 473-13. På Vindlov.se finns följande sammanfattning av de två domarna: MÖD 2014-10-23:

”MÖD konstaterar inledningsvis att verksamhetens totala påverkan på omgivningen kan bedömas på det sätt som förutsätts i miljöbalken även om den exakta placeringen av verken inte fastställts förrän senare. Vid planerad etablering av vindkraftverk är det ofta svårt att på förhand slå fast vilken typ av verk som slutligen kommer att användas och den pågående teknikutvecklingen kan leda till att man genom att utnyttja ny teknik kan uppnå större nytta med mindre påverkan på omgivningen än vad som förutsågs när exemplen togs fram inför en ansökan. Det är istället ytterst bullervillkoret som ska säkerställa att olägenheter för människors hälsa och miljön inte uppkommer på grund av buller från vindkraftverken (se Mark-

och miljödomstolens dom i mål M 473-13). Det är tillräckligt att placeringen av vindkraftverken regleras genom ett villkor om maximalt tillåtet buller vid bostäder. Det finns inte heller något annat skäl att göra en annan begränsning i fråga om placeringen än den som Miljöprövningsdelegationen gjort. (Vilket vart två delområden med vissa inskränkningar och restriktioner). Ett villkor om skyddsavstånd på 1000 meter till bostäder upphävs.

MÖD 2013-08.28

MÖD uttalade följande. Vid planerad etablering av vindkraftverk är det ofta svårt att på förhand slå fast vilken typ av verk som slutligen kommer att användas. Den pågående teknikutvecklingen kan leda till att man genom att utnyttja ny teknik kan uppnå större nytta med mindre påverkan på omgivningen än vad som förutsågs när exemplen togs fram inför en ansökan. Bullervillkoret ska säkerställa att olägenheter för människors hälsa och miljön inte uppkommer på grund av buller från vindkraftverken. Detta villkor styr därmed placeringen av kraftverken. Mot denna bakgrund är det inte miljömässigt motiverat att i nuläget ställa preciserade krav på lokaliseringen av verken och det finns således inte skäl att reglera placeringen av verken på något annat sätt än MPD gjorde. (Vilket var i ett område där det gjorts stora inskränkningar så det egentligen blev några tänkbara placeringsmöjligheter "flyttmån".)

Skuggor

På grund av skog/vegetation samt betryggande avstånd till bebyggelse bedömer bolaget risken för störningar från skuggkast som oerhört liten. Bolaget vill poängtera att beräkningarna är gjorda utan någon hänsyn till skymmande vegetation. Bolaget utgår från att MPD avser 8 timmar faktisk förväntad skuggtid, vilket är praxis. Skuggning har generellt inte inneburit någon allvarlig långvarig försämring av boendemiljö i anslutning till vindkraftanläggningar då det vid eventuella problem enkelt kan åtgärdas på teknisk väg. Bolaget brukar räkna med att s.k. "värsta fall" innebär väsentligt längre skuggtid än faktisk skuggtid. Bolaget är osäkra på vad de klagande menar med att den faktiska skuggtiden skulle vara sju gånger längre än den förväntade skuggtiden. Det saknas källa till detta påstående.

Bolaget hänvisar till bolagets ursprungliga yrkande i denna del. Att införa ett skuggvillkor för ett naturreservat förefaller orimligt. Besöksantalet är lågt och besöken är sporadiska, sannolikt oftast förekommande på sommarhalvåret. Att med detta som bakgrund införa produktionsbegränsande åtgärder förefaller helt orimligt och saknar rättslig grund.

Iskast

Bolaget hänvisar till ansökan och tidigare ingivna handlingar samt till vägledning från Energimyndigheten daterad 2014-03-17.

Natur och Natura 2000

Vitthults urskog och Tängsjö fly avsattes båda som reservat 1996. Det har således funnits gott om tid för kommunen att avsätta dessa som tysta områden (d.v.s. med möjlighet till ett lägre gränsvärde för ljud), om behov hade funnits. I december 2012 bildades ett större gemensamt reservat av dessa två äldre reservat. Reservatet bildades sålunda långt efter att ansökan för denna anläggning lämnats in för handläggning, och även efter att MPD Kalmar beviljat tillstånd för anläggningen första gången. Kommunen har fortfarande inte utpekat reservatet som ett tyst område. Området som helhet är dock utpekat som Riksinteresse för vindbruk.

Hushållningsbestämmelser

Sverige är inte en isolerad ö i fråga om elförsörjning. Sverige ingår i den Nordiska elmarknaden och från den Nordiska elmarknaden sker överföring och dessutom utbyte med den Europeiska elmarknaden genom ett stort antal överföringskablar. På denna marknad slår elproduktion med lägst rörlig kostnad, på timbasis, alltid ut kraft med högre rörlig kostnad. Lägst rörlig kostnad har vindkraften följt av vattenkraften. Kraft med högre rörlig kostnad är kärn-, kol-, och gaskraft. Detta betyder i praktiken att all vindkraft kommer att levereras först, och därmed pressa ut dyrare fossilkraft, längre ut i systemet. Slutsatsen är att el producerad av vindkraft i Sverige kan komma att ersätta dyrare kraft producerad med t.ex. fossilbränslen någonstans, antingen i Norden eller i Europa.

Klagandena har inkommit med bemötande av yttrandena från länsstyrelsen i Kronobergs län och från OX2.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Mark- och miljödomstolen gör beträffande miljökonsekvensbeskrivningen och utredningen i målet i övrigt samma bedömning som miljöprövningsdelegationen. Underlaget är tillräckligt för att ansökan ska kunna tas upp till prövning. Miljökonsekvensbeskrivningen ska godkännas och yrkandet om återförvisning ska därför avslås.

Mark- och miljödomstolen instämmer i miljöprövningsdelegationens bedömning vad avser tillåtligheten med avseende på lokalisering, påverkan på naturmiljön, buller och skuggning. Domstolen anser också att föreskrivna villkor i allt väsentligt är uppföljningsbara och är möjliga för sökanden att klara.

Mark- och miljödomstolen anser vidare att konstruktionen med två alternativa layouter och preciserade flyttmåner för varje tillståndsgivet verk samt krav på samråd med tillsynsmyndigheten inför slutlig utformning är ändamålsenligt och i enlighet med praxis. Vad klagandena anfört ändrar inte denna bedömning. Överklagandena ska därför avslås i dessa delar.

I fråga om utformningen av villkoret om skuggning har klagandena bl.a. yrkat att det ska gälla vid bostads- och fritidshus med tillhörande tomter och inte endast vid bostäder såsom MPD har utformat villkoret. Enligt mark- och miljödomstolen är det ur uppföljningssynpunkt svårt att avgränsa tomtplatsen i förhållande till bostaden. På de avstånd det är frågan om i det här fallet så innebär det enligt domstolen inte någon skillnad som är av praktisk betydelse. Vad de klagande anfört i den delen föranleder ingen annan bedömning. Domstolen anser dock att villkor 14 rörande

skuggning ska förtydligas på sätt som biträts av länsstyrelsen och som framgår av domslutet. Överklagandena bifalles i den delen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 18 maj 2015.

Bengt Johansson

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson samt de särskilda ledamöterna Jan Hällgren och Kurt Mattsson.

SVEA HOVRÄTT
060106

INKOM: 2016-12-08
MÅLNR: M 4596-15
AKTBIL: 62

